

LOCUL SI ROLUL DEONTOLOGIEI PROFESIONALE IN FORMAREA SPECIALISTULUI DIN DOMENIUL DREPTULUI

VALERIU CAPCELEA, dr., conf. univ.
Universitatea de Stat «Alec Russo», Bălți

Astăzi devine stringentă problema umanizării vieții noastre sociale și statale, a atitudinii față de om ca valoare supremă. Activitatea profesională a juristului se referă la interesele și bunurile oamenilor, deseori este legată de amestecul în viața privată a cetățenilor, de limitarea drepturilor și libertăților unor oameni, de adoptarea unor decizii ce pot influența în mod cardinal destinul omului. Astfel există o necesitate stringentă de a forma și cristaliza la juriști o conștiință și o ținută morală care să se afle în conformitate cu cerințele societății democratice contemporane. Semnificațiile cardinale ale activității juristului sînt nemijlocit elucidate prin însăși denumirea lor: realizarea obligațiunii constituționale a statului – ocrotirea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Un rol important în această ordine de idei îl joacă deontologia profesională, ce reprezintă niște coduri morale specifice exponenților unor profesii anumite care asigură caracterul moral al interacțiunilor determinate sau însoțite de activitatea profesională. Etica juridică este determinată de specificul activității profesionale a juristului, de particularitățile lui morale și de situația socială. Particularitățile activității juristului sînt atît de originale și atît de mult afectează drepturile și interesele oamenilor, încît cer niste caracteristici aparte din punctul de vedere al influenței lor asupra conținutului moral al acestei activități.

Marea temă a libertății instanțelor de drept, mai ales a celor judecătorești, de urmărire penală, constituie în societatea contemporană o problemă cardinală, ce înseamnă libertatea individuală, independența de „puterea banului”, față de partide și alte organizații, libertatea de opinie. Totodată, libertatea instanțelor de drept nu poate fi în afară de responsabilitate, de „codurile morale” specifice ale exponenților acestei profesii.

Din această cauză este necesar de a acorda o atenție deosebită formării conștiinței morale, a culturii morale, a comunicării morale și a culturii relațiilor morale la viitorii juriști. Pentru a materializa acest imperativ al

timpului este necesar de a utiliza potențialul didactic al tuturor obiectelor de studiu, nu numai al eticii juridice, dar și al disciplinelor juridice de profil, care trebuie să acorde acestor probleme o atenție specială.

Cultura morală ocupă unul dintre locurile centrale în cultura personală a juristului, în ea intră cultura conștiinței morale, cultura relațiilor morale și cea a comunicării. Cultura morală se caracterizează printr-un nivel și un conținut anumit al cunoștințelor etice și al simțurilor, convingerilor, necesităților, calităților morale și al normelor de conduită, al deprinderilor și obișnuinței. Viitorii juriști trebuie să cunoască că ei trebuie să cultive în sine așa calități morale ca: vitejia, curajul, cumpătarea, vigilența, disciplina, stăpînirea de sine, pregătirea spre a fi gata de a se jertfi întru binele oamenilor și al Patriei. Pentru juriști o importanță deosebită o are cultura comunicării morale sau a comportării, care este, în ultimă instanță, un indice obiectiv principal al maturității morale a personalității. Un important element structural al culturii morale a personalității este cultura relațiilor morale, care sînt un tip deosebit al relațiilor sociale, ce nu există practic într-o formă pură, dar sînt o parte componentă a oricăror relații umane ce pot fi evaluate de către om. Relațiile morale reprezintă o legătură originală între conștiința morală și comportamentul moral. Juriștii trebuie să conștiintizeze faptul că activitatea lor profesională constă în publicitatea executării funcțiunilor de serviciu și a rezultatelor ei, controlul din partea opiniei publice, aprecierea de către ei a echității, moralității sau imoralității în activitatea organelor abilitate cu ocrotirea ordinii de drept.

Într-un mod generașlizat studenții trebuie să însușească cerințele morale înaintate față de activitatea unui jurist: atitudinea față de om ca o valoare supremă, respectarea și apărarea drepturilor, libertăților și a demnității umane în conformitate cu normele de drept internaționale și naționale și cu principiile morale general-umane; profunda înțelegere a importanței sociale a rolului său și a profesionalismului înalt, a responsabilității în fața societății și a statului ca jurist, de care, în mare măsură, depinde securitatea socială, apărarea juridică a tuturor oamenilor; utilizarea rațională și umană a drepturilor oferite în strictă conformitate cu principiile echității sociale, a datoriei civice, de serviciu și morală; principialitatea, vitejia, intransigența, lupta cu dăruire de sine cu criminalitatea, obiectivitatea și imparțialitatea în adoptarea deciziilor; caracterul impecabil al comportării personale atît în timpul executării atribuțiilor de serviciu, cît și în afara lor, incoruptibilitatea, grija față de onoarea personală, a reputației sociale a juristului; disciplină conștientă, punctualitate și inițiativă, solidaritate profesională, ajutor reciproc, susținere, curaj și

pregătire moral-psihologică față de acțiunile în situațiile dificile, capacitatea de a risca, dar care trebuie să fie un risc rațional în condiții extremale; perfecționarea permanentă a măiestriei profesionale, a cunoștințelor în domeniul eticii profesionale, al etichetei și tactului, sporirea nivelului culturii generale, lărgirea orizontului intelectual, însușirea creatoare a experienței străine și autohtone necesare în promovarea acțiunilor de serviciu.

Pentru a materializa aceste obiective este necesar de a promova un șir de cursuri opționale care se vor referi la studierea codurilor deontologice ale judecătorului, procurorului și avocatului. Studenții trebuie să cunoască în detalii cerințele morale și psihologice înaintate activității lor.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. Ch., Moldpres, 1994.
2. Codul deontologic al avocaților baroului din Republica Moldova. Adoptat la Congresul avocaților din 20 decembrie 2002. Ch., 2003.
3. Codul deontologic al procurorilor. Aprobare la 7 aprilie 2000.
4. Codului de etică profesională a judecătorului // Legea și viața. 2000, nr. 4, p. 7-9.
5. Capcea V. Etica și deontologia juridică. Ch., Museum, 2002.
6. Capcea V. Etica juridică. Manual pentru instituțiile superioare de învățământ. Ch., Editura Sirius SRL, 2004.
7. Popovici T. Unele aspecte ale eticii judiciare și responsabilitatea judecătorului în Republica Moldova. Ch., Editura Garuda-art, 2000.
8. Templeman L. The Advocate and the Judge // Legal Ethics, Vol. 2, Part 1, Summer 1999.